

ILUSTRACIÓN: *Homenaxe a Twin Towers*

AUTOR: A. T.

Encontro con Fran P. Lorenzo

Soledad Ríos Santomé

[Recibido, 13 setembro 2016; aceptado, 12 decembro 2016]

<http://dx.doi.org/10.15304/bgl.49.3573>

“*Case todo o que berdei da miña familia leva impresas dúas marcas de auga: a do medo e a da culpa*”, afirma Paula, protagonista principal de *Cabalos e lobos*, a estreia editorial de Fran P. Lorenzo (Francisco Pérez Lorenzo, Vigo, 1972), unha das novelas de éxito nestes últimos tempos. Galardoada co Premio Blanco Amor de Novela Longa 2014, esta narración que vai xa pola súa 3ª edición, conta cun forte compoñente histórico ao que se garda especial fidelidade: as guerras que atravesan o século XX e, sobre todo, a historia máis íntima dun Vigo tan próximo como descoñecido.

A incursión na narrativa deste xornalista licenciado na primeira promoción [de xornalismo] pola Universidade de Santiago de Compostela non puido ser máis afortunada, despois de recibir o Premio Blanco Amor. El é un home dos medios de comunicación. O seu traballo en *Galicia Hoxe*, en *El Correo Gallego* ou a súa participación na fugaz revista dixital *Dioivo* (entre 2012 e 2013) así o testemuñan. E dentro dos medios, a información cultural é á que lle ten especial querencia. Posgraou en xestión cultural pola Universitat Oberta de Catalunya, centrou o seu traballo en *El Correo Gallego* e é tema central (xunto coa política) no seu blog “Un país en lata”. Na actualidade, traballa e vive en Madrid.

A novela, ambientada na cidade olívica ao redor do edificio Albo, vértice de confluencia de todos os planos da novela, neste relato dunha relación amorosa prohibida, homosexual, aparecen outras cuestións que forman parte das preocupacións vitais do seu autor: o amor, a represión, a liberdade... e o espazo, ao que lle reserva un especial protagonismo.

A través dunha narración fluída e accesible, Paula acompañanos na descuberta dos segredos da súa familia, os alemáns Beckmann, afincados en Vigo desde hai décadas e protagonistas dos grandes cambios do século.

Fran P. Lorenzo fálanos dos seus personaxes, da súa vulnerabilidade, da música que o acompañou no proceso creativo, do labor previo de documentación demorado e exhaustivo, do papel das mulleres na trama. Este é o resultado.

SOLEDAD RÍOS SANTOMÉ. *Como xornalista a súa escrita diaria afástase un tanto dunha novela como a que acaba de publicar, en que momento decide comezar a escribir unha narración coma esta?*

FRAN P. LORENZO. En realidade foi algo similar a un proceso de decantación. Son microhistorias, pequenos relatos, obsesións, preocupacións vitais e intelectuais que non fun quen de artellar até que achei unha estrutura concreta. Na nosa profesión, ademais, non é doado desenvolver unha escrita, digámolo así, literaria para informar do día a día. Supoño que a novela nace da necesidade de ampliar a miña ollada e non falar apenas da actualidade nin dos temas que nos dita.

6

SRS. *Unha vez rematada, que significou para Vde. dar cabo desta historia? Conta-ba con esta boa aceptación, cun premio quizais?*

FPL. Todo foi unha sorpresa, empezando polo premio. Vencellar o meu nome como autor ao dun galardón tan importante, o máis veterano da narrativa galega. E despois diso a aceptación de lectoras e lectores. *Cabalos e lobos* xa vai pola súa terceira edición nun ano, e considero que é unha moi boa cifra para o estándar de vendas da narrativa galega para adultos.

SRS. *Podemos advertir que o contexto histórico na novela é moi respectuoso. Esixiu un gran labor previo de documentación ou eran datos que Vde. manexaba xa, aínda que só fose parcialmente?*

FPL. En parte eran datos, nexos e concorrencias históricas que eu xa manexaba. A novela nese sentido é ambiciosa porque pretende abranguer un século enteiro, o XX, contado desde un lugar, Vigo. Moitos dos episodios da historia local que dialogan con outros da historia europea xa os fora eu compilando por mero interese persoal, coma as folgas obreiras de Vigo en

1972, pero é verdade que moitos detalles, especialmente na parte referida a Alemaña e os campos de concentración, precisaron dunha documentación moi esixente. En ocasións pensei que chegaría a caer nunha obsesión polos datos históricos que impedise a novela avanzar pero, por sorte, creo que esquivéi esa tentación.

SRS. *Na narración dáse unha simbiose entre a historia xeral, a local e a persoal dos Beckmann. Custoulle moito fundir estes tres planos a prol da trama? Que buscaba exactamente con afondar tanto nos datos históricos?*

FPL. Nesta novela pretendín engarzar, como ben dis, un plano histórico global, outro local e outro íntimo. Uns non se explican sen os outros. Todos os acontecementos históricos que aquí se relatan son reais, aconteceron, están documentados, pero ademais teñen unha razón de ser. Figuran no libro porque marcan de xeito decisivo as vidas dos personaxes. É a miña maneira persoal de comprender a historia, desde un punto de vista íntimo, especialmente a guerra, que está presente na novela como está presente ao longo de todo o século XX que retrato.

SRS. *O edificio Albo é o vértice de confluencia de todos os planos da novela. Foille moi difícil atopar esta estrutura? E o ton lixeiro e fluído da escrita, foi buscado?*

FPL. En realidade foi a estrutura que me permitiu ordenar a novela na miña cabeza, unha sorte de colector de todas as historias que quería contar. Xa desde a capa do libro o edificio Albo é, en por si, unha metáfora dunha idea que alenta en todo o libro: os espazos habitan as persoas da mesma maneira que as persoas son habitadas por eses espazos.

O ton lixeiro e fluído da escrita si foi buscado. Quixen sobre todo que a prosa non presentase ningún atranco. Axudoume certo ton confesional que empregan os personaxes, a primeira persoa.

SRS. *Podemos entrever nesta historia unha actitude clara de denuncia de certos aspectos da sociedade como a represión, os convencionalismos, a renuncia... Cal era o seu interese en pór aquí o foco? Canto nos están a falar de como Vde. é?*

FPL. Había unha intención clara de exhumar a memoria, certa memoria que nos foi ocultada, particularmente a da represión da homosexualidade na posguerra. É unha das claves ocultas da trama e foi un reto reconstruír ese Vigo

cincento no que dous amantes, homes, establecen unha relación de amor máis alá das leis. Tiña unha pretensión tamén de non facelo desde un punto de vista tópico e desde o interior dunha institución, a familia, que en todos os seus modelos, segue sendo decisiva para interpretar o presente.

SRS. *Artellou ao redor dun edificio (o Albo na Gran Vía nº 2 de Vigo) a columna vertebral da novela. Á parte da funcionalidade na trama, podemos intuír que lle gusta a arquitectura ou ese arquitecto (Castro Represas) en particular?*

FPL. Si. Quixen facer unha reivindicación expresa de Francisco Castro Represas e da arquitectura racionalista viguesa, aínda hoxe ameazada de morte. Considero que non ten o recoñecemento que merece, máis aínda cando marca de xeito definitivo a faciana da cidade. O Náutico, a fábrica de Álvarez, Gran Vía nº2, o edificio Sanchón... son moitos exemplos dunha maneira moi democrática e horizontal de concibir o espazo urbano, o xeito de habitalo e o diálogo coa cidade. Ademais quería contar a relación mutua e fluente entre os espazos e as persoas, como se habitan os uns aos outros.

8

SRS. *Existe na novela un protagonismo feminino moi marcado: Gloria, Paula, Delfina. Por que se decantou polas mulleres para soste-lo peso desta historia?*

FPL. Foi algo natural, nin sequera moi meditado. Pero considero que as mulleres, malia o silenciamento ao que foron abocadas durante décadas, e aínda agora, son as depositarias dunha memoria e dun saber que se prolonga de xeración en xeración, de avoas a netas, unha rede solidaria e de afectos expresos que na novela fica oculta pero que si existe, de xeito subterráneo. Tamén o feito de darlles voz ás mulleres paréceme un xeito, poida que inconsciente, de restabelecer o seu protagonismo e outorgarlles o protagonismo que lles foi furtado por unha sociedade machista e represora.

SRS. *Se ben as relacións entre elas están marcadas pola distancia e o afastamento, os homes (Álvaro, Thomas) manteñen unha actitude máis próxima, cómplice incluso. Foi buscado este efecto?*

FPL. No fondo creo que o que necesitaba era demostrar que non existe un modelo único de familia, nin sequera un modelo único de ser home, ou de ser muller. Na novela hai un catálogo extenso de relacións, de comportamentos non normativos ou cando menos non canónicos. Son personaxes sempre no

fío da navalla, todos eles moi vulnerábeis, malia as aparencias, e moi necesitados de amor.

SRS. *Na obra atopamos un ton emocional pouco habitual. Tiña claro que optaría por unha primeira persoa que nos vai descubrindo as súas emocións?*

FPL. Dubidei moito pero comprendín tamén que tiña que ser a voz de Paula a que levase o peso da historia. Ela é a que vai descubrindo a historia da súa familia canda a persoa que le e iso só se me ocorría facelo desde dentro, desde a emoción e o abraio de quen descobre algo que marca o seu presente.

SRS. *A vulnerabilidade planea sobre todos os personaxes, Paula coa súa enfermidade, Gloria co seu secreto, Álvaro coa súa homosexualidade... Incluso o punto de partida da novela, a espera dun posible diagnóstico de cancro, incide nesa gran vulnerabilidade. Por que esta incidencia nesa cualidade?*

FPL. Pois creo que é unha cualidade que compartimos todos os seres humanos nun momento ou outro da nosa vida, especialmente cando chegan os problemas. A tensión narrativa esixe problemas e diante dos problemas somos vulnerábeis. A vulnerabilidade e o desamparo son persoalmente as sensacións que me producen un maior sentimento de empatía como narrador. Non significa que a vulnerabilidade comporte resignación pero ás veces hai que ser valente para aceptar que se é débil, ou que se está exposto.

SRS. *No seu conxunto constrúe uns personaxes atrapados na incomunicación, na soidade, no ocultamento e no silencio. Por que ese enfoque?*

FPL. Supoño que o ocultamento, o segredo, o silencio están na base de moitos núcleos familiares, que establecen relacións superficiais pero que agochan no seu seo dramas importantes. Os Beckmann tamén son así. Ás veces trátase de herdanzas invisíbeis, como o medo, ou como a culpa, que xeran un malestar nas persoas difícil de nomear. O que pretendía era explicar as razóns dese desacougo vital e para iso tiña que entrar no fondo dos seus segredos e dos seus silencios.

SRS. *Tampouco escamotea o retrato dalgúns espazos pouco comúns, sórdidos incluso (a marxinalidade sexual, ambientes portuarios...)...*

FPL. Eses espazos eran en realidade nos que se “representaba” dalgunha maneira o relato da liberdade durante o franquismo e a represión da ditadura. Ao abeiro daquelas fondas escuras, dos parques, dos bares portuarios medraron moitas historias que non eran consentidas pola sociedade e os poderes do momento. O sórdido non eran as historias que alí tiñan lugar senón o feito de os amantes se teren que agochar para celebrar o seu amor. O sórdido era a ollada que a sociedade deitaba sobre as relacións, non as relacións.

SRS. *A carta de Álvaro ten un papel central na trama. Á luz da información que nos dá a coñecer, os acontecementos revélanse doutro xeito, collen outro significado...*

FPL. A carta en realidade non é unha carta no sentido estrito. É unha longa confesión. Recorrín á carta porque nese tramo da novela quería que Álvaro expresase certas cousas, pensamentos, revelacións que oralmente serían difíciles de plasmar. Un dos personaxes, Paula, é quen le a carta do seu tío Álvaro. Ao tempo que ela le as lectoras e lectores da novela tamén van entrando no mundo de Álvaro que é o da familia Beckmann. Os segredos de Álvaro e da familia revélanse á par diante de Paula e diante dos lectores.

10 **SRS.** *Estamos ante unha novela cun forte compoñente visual. Foi Vde. consciente disto?*

FPL. Si, é a miña maneira de pensar a escrita, moi visual, con certas compoñentes do melodrama clásico norteamericano dos anos 50 e 60. Hai mesmo certa *delectación* na descrición de certos detalles, unha sorte de manierismo estilístico que fai que a ollada de quen le repouse nun espello, nunha cadeira, nun tapiz ou nun colar de rubís, por exemplo.

SRS. *Outra das constantes en Cabalos e lobos son as referencias á música. De feito, Vde. utiliza diferentes temas para compor os seus book teaser e crear un clima determinado. Tamén existen moitas mencións na obra, desde o concerto da Filarmónica de Berlín en Vigo ata as sonatas de Scarlatti (que pousa Thomas no aparador da entrada) pero moitas menos referencias á música actual. Cal é a súa relación coa música? E a súa función no relato?*

FPL. A música é a linguaxe que mellor expresa as emocións. Unha melodía, unha canción son tamén quen de remitirnos a un momento concreto da nosa vida, a un estado anímico e vital. A novela está chea de música, tamén porque os Beckmann proceden de Alemaña e a educación musical é un dos piares da

súa formación académica e humanista. É verdade que musicalmente *Cabalos e lobos* olla máis cara ao pasado, pero tamén hai referencias ao pop italiano dos 50'-60', a David Bowie ou a Blondie. As músicas da novela teñen que ver cos personaxes pero tamén, decididamente, comigo e coas miñas preferencias musicais.

SRS. *Ao longo das páxinas vanse ofrecendo unha serie de citas intertextuais que nos remiten á literatura galega de todos os tempos (galego-portuguesa, Rosalía, Pondal, Castelao). Cal é a significación destas chiscadelas?*

FPL. Fan parte das miñas afinidades electivas. Os versos de Pimentel, por exemplo, emprégooos como claves amorosas da relación entre Álvaro e Bruno. Trátase dunha lectura homoerótica de *Sombra do aire na herba* que me satisfai persoalmente, porque fala claramente da polisemia e da forza infinita dos grandes poetas, como Pimentel.

Outros autores están presentes porque fan parte do meu 'canon' persoal, como Simone de Beauvoir, ou Georges Perec.

SRS. *Como lle gustaría que se recibise esta novela dentro dese mesmo sistema literario (a literatura galega) e como cre que podería contribuír a ese corpus?*

FPL. Non son moi ambicioso nese sentido. Pretendía contar a miña historia, extraela do lugar onde levaba tantos anos aloxada, dentro de min, e facela chegar ás lectoras e lectores. Non son quen de inscribila en corrente ningunha nin valorar se achega ou non achega algo que non fose contado xa. Résultame difícil pensalo. Si creo que conseguiu conectar cun público amplo, malia ser a miña primeira novela, pero non teño moi claras as razóns.

SRS. *Por último, agora que desde que obtivo o premio mudou o seu papel de entrevistador a entrevistado, variou a súa percepción sobre a súa profesión?*

FPL. Valoro máis os dous papeis, o de entrevistado e o de entrevistador, e decátome de que é necesario saír dos tópicos, por unha parte e pola outra, para extraer algo valioso. Non sempre se consegue, pero cando se consegue, sexa cal sexa o teu papel nesa contenda, é moi gratificante.

Soledad Ríos Santomé